

Uitvoering van de penale boeten

Dit verslag is het derde waarin het Rekenhof de invordering door de Staat onderzoekt van de penale boeten die de hoven en rechtbanken uitspreken.

In april 2000 stipte het Rekenhof aan dat de FOD Financiën maar weinig middelen ter beschikking stelt voor het invorderen van de penale boeten en dat het invorderingsproces niet werd beheerst.

In februari 2007 publiceerde het de resultaten van een audit over het gehele proces, van de uitspraak van de veroordeling tot en met de uitvoering van de geldboete of van de vervangende straf die de rechter heeft opgelegd. Het Rekenhof bevestigde de zwakke punten die in 2000 aan het licht waren gekomen bij de FOD Financiën en voegde hieraan verschillende lacunes aan toe bij de uitvoering van de opdrachten waarvoor Justitie verantwoordelijk is. Het Rekenhof beval Justitie en Financiën aan om op korte termijn prioritaire en fundamentele maatregelen te nemen om hieraan iets te doen.

In zijn audit van 2013 onderzoekt het Rekenhof de strategie en de coördinatie tussen de FOD Financiën en Justitie, de tenuitvoerlegging van de straffen door Justitie, de invordering door de FOD Financiën en de rapportering over deze processen.

Algemeen gesproken stelt het Rekenhof weinig vooruitgang vast sinds 2007, ondanks de engagementen die de betrokken ministers toen zijn aangegaan. Het beveelt aan dat de Ministerraad een actieplan zou goedkeuren. In dit actieplan moeten de doelstellingen en de middelen om de geldboeten beter uit te voeren, worden omschreven. Een significante verbetering van de coördinatie tussen de betrokken overheden zou snel resultaat moeten opleveren.

Het Rekenhof stelt vast dat er geen enkele effectieve vooruitgang werd geboekt op het gebied van strategie of coördinatie tussen de actoren om de uitvoering van de veroordelingen tot een geldboete te verbeteren. Zo is voor de tenuitvoerlegging van de straffen door Justitie de elektronische overdracht van de uittreksels van vonnissen aan Financiën niet veralgemeend en bestaan er geen begeleidende maatregelen voor. De elektronische overdracht wordt niet toegepast in acht van de 27 gerechtelijke arrondissementen.

De rol van de griffies en van de strafuitvoeringskantoren van het parket is zwak omkaderd op het gebied van de tenuitvoerlegging van de penale boeten. Deze rol werd niet geformaliseerd door middel van algemene instructies. Het parket houdt geen toezicht op de effectiviteit van de tenuitvoerlegging van deze straffen. Deze organisatie geeft geen redelijke zekerheid dat alle geldboeten worden meegedeeld aan de ontvangers van Financiën zodat die ze kunnen invorderen.

Op het gebied van invordering had de minister van Financiën zich ertoe verbonden tegemoet te komen aan de aanbevelingen van het Rekenhof door het parlement nieuwe invorderingsinstrumenten te laten goedkeuren zoals het vereenvoudigd derdenbeslag en de fiscale compensatie, door de uitvoering van het informaticaproject Stimer, en door organisatorische maatregelen. De aanpassingen aan de wet werden inderdaad goedgekeurd door het parlement. De uitvoering

ervan heeft echter, net zoals Stimer en de organisatorische maatregelen, niet tot de verwachte resultaten geleid.

De FOD Financiën heeft de verbetering van het beheer van de invordering van de penale boeten volledig gebaseerd op de ontwikkeling van Stimer. Sinds januari 2012 gebruiken de meeste ontvangkantoren dit systeem, hoewel het nog niet volledig ontwikkeld is. Voor de boeten die in dit systeem worden geregistreerd, stuurt Stimer geen betalingsherinneringen, voert het geen gedwongen invordering door en kan het aan het parket niet signaleren dat een boete niet kan worden ingevorderd. Die informatie is nochtans noodzakelijk om het parket toe te laten een vervangende straf uit te voeren. Bij gebrek aan bevredigende ontwikkelingen heeft de minister van Financiën bovendien de overeenkomst die voor Stimer werd gesloten, in januari 2013 moeten opzeggen.

Daarnaast beantwoorden de nieuwe wettelijke invorderingsmiddelen niet aan de verwachtingen. Zo wordt de fiscale compensatie, die sinds 2009 mogelijk is, niet systematisch gebruikt in alle ontvangkantoren, terwijl het de meeste efficiënte invorderingsmaatregel is. Het vereenvoudigd derdenbeslag, dat toegelaten is sinds 2007, kan niet meer worden gebruikt door vertraging bij de administratie Niet-Fiscale Invordering van de FOD Financiën.

Tot slot zijn de invorderingsprocedures niet altijd geüniformiseerd binnen de ontvangkantoren van de penale boeten en leggen de ontvangers geen rekenschap af over de doeltreffendheid van hun werk bij hun centrale administratie binnen de FOD Financiën.

Door de instructie uit december 1999 van de minister van Justitie aan de parketten om vervangende gevangenisstraffen niet langer uit te voeren, is de enige vervangende straf die kan worden uitgevoerd het verval van het recht tot sturen. Het Rekenhof heeft vastgesteld dat de informatie die de FOD Financiën geeft over de onbetaalde boeten verre van systematisch is. In de gevallen waarbij het parket wordt ingelicht over deze onbetaalde boeten, voert het het verval van het recht tot sturen al naargelang van het arrondissement of zelfs afhankelijk van de rechtbank binnen hetzelfde arrondissement op een andere wijze uit.

Er werd geen rapportering over het uitvoeringsproces van de penale boeten ingevoerd. De gegevens van de FOD Financiën worden niet benut om er informatie uit te halen over het invorderingspercentage van de penale boeten. Justitie ontvangt bijgevolg geen statistieken over de invordering van de penale boeten die van nut zouden kunnen zijn bij een denkoefening over het strafrechtelijk beleid.

Voor het Rekenhof is een gezamenlijke rapportering door de FOD Financiën en de FOD Justitie over de uitvoering van de geldboeten en de vervangende straffen van prioritair belang om de beslissingen te verduidelijken die moeten worden genomen om de effectiviteit van deze straffen te garanderen.

Volgens het Rekenhof brengen de gebrekkige beheersing van de invordering van de penale boeten en het falen van de vervangende straffen de effectiviteit van de straffen, de rechtstaat, het vertrouwen in het gerecht en de gelijkheid tussen burgers in het gedrang.

In zijn antwoord kondigt de minister van Financiën aan dat hij zijn administratie de opdracht heeft gegeven om samen met de administratie van Justitie een actieplan uit te werken dat moet

tegemoetkomen aan de aanbevelingen van het Rekenhof. De minister heeft zich ertoe verbonden om dit actieplan in januari 2014 in de Ministerraad voor te stellen samen met de minister van Justitie. Het Rekenhof zal in elk geval onderzoeken welk gevolg wordt gegeven aan de conclusies en aanbevelingen van dit verslag vanaf 2016.